בס"ד "הדף היומי לתולדותינו"

יום **ה'**, **ט"ז** ב**מנחם אב** תשס"ב (**25** ב**יולי**)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

לפעמים, "ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה" דורש אמצעי הגנה יוצאי-דופן ...

הפילוסוף הנודע, **ברוך שפינוזה**, נולד בשנת 1632 (5392) למשפחת אנוסים מפורטוגל, ששבה ליהדות לאחר שעקר להולנד. בנערותו התחנך שפינוזה בישיבה, אבל בגיל 20 החל להתקרב לחוגי הנוצרים בעירו, למד יוונית ולטינית מפי מלומד ישועי, קנה ידע בפילוסופיה כללית וגילה עניין במדעים. לא זה בלבד שהתחיל להרגיש ניגוד למצוות המרובות של היהדות, אלא שקמו בו ספקות בעיקר "תורה מן השמיים" בקיום מצוות, שהומצאו לפנים בידי אדם כאמצעי לתכליות שאינן נוגעות לנו היום, ראה שפינוזה כעין עלבון לכבודו של אדם מוסרי. כל שמן שאביו חי נמנע בכל-זאת מלצאת בגלו נגד המסורת, ואפילו לאחר מות אביו היה הולך כל שנת האבלות (1654) לבית הכנסת לאמר קדיש. אבל אחרי שנת האבלות התחיל שפינוזה עוקר רגליו מבית הכנסת, וכן יצא, למעשה, מתוך קהילת ישראל. התהום שבינו לבין קהל היהודים שנחשב בעיניהם לאפיקורס מסוכן, נתרחבה באותה מידה שגדלה התקרבותו לציבור הנוצרי.
הספרדים באמשטרדאם, אודים מוצלים מאש האינקוויזיציה, נבהלו לשמוע כי שפינוזה הצעיר מסתלק בגלוי מאותה האמונה שבשבילה סבלו הם ואבותיהם יסורים נוראים. מתחילה ניסו פרנסי הקהילה לשדל את שפינוזה בדברים ובקשוהו לשמור על יהדותו לפחות למראית עין ולא לעבור עבירות בפרהסיה, ואף הציעו לו קיצבה שנתית הגונה, אבל שפינוזה לא היה נוח לפשרות באמונות ודעות, ולפיכך לא נעתר לבקשות הפרנסים. אז הוזמן לבית הדין של הרבנים, שמסר לו מודעה, כי הוכח ע"י עדים שעבר על מצוות התורה ועל-כן גוזרים עליו נידוי. 30 יום יהיה מנודה מכל אדם ותוך המועד הזה יש לו זמן לחזור למוטב. אולם, שפינוזה לא נכנע גם הפעם, ואז **הוכרז** ביום זה, **ט"ז ב<u>מנחם אב</u>**, בשנת 5396 (1656), בבית הכנסת באמשטרדאם "**החרם הגדול**" על שפינוזה כדברים האלה: "בגזרת עירין ובמאמר קדישין אנו מחרימים, מנדים, מקללים ומאררים את ברוך די איספנוזה בהסכמת השם יתברך והקהל הקדוש הזה לפני ספרי התורה הקדושה ותרי"ג המצוות הכתובים בה, בחרם שהחרים יהושע בן נון את יריחו, בקללה שקלל אלישע הנביא את הנערים ובכל התוכחות והאלות הכתובות בספר התורה הזה. ארור יהיה ביום, ארור יהיה בלילה; ארור יהיה בשכבו וארור יהיה בקומו, ארור בצאתו וארור בבואו... והננו מודיעים ומזהירים כי איש מכם לא יתרועע עמו בין מתוך פיהו בין מתוך כתבו, לא תעמדו בארבעה אמותיו ולא תבואו בצל קורתו ולא תקראו ספר מספריו שיחבר או יכתוב."
[דברי ימי עם עולם]

***

השבת אנחנו קוראים בתורה את פרשת "**עקב**", פרשה גדושה מאד בדברי שבח ארץ-ישראל. בעניין "ברכת המזון" שלמדים אנו מהפסוק, "**ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך על הארץ הטובה אשר נתן לָךְ.**" [דברים ח' 10] נשאל פעם ר' ישראל מסלאנט, מייסד תנועת ה"מוסר", מדוע לתפילה בציבור די ב**ששה** מתפללים ובארבעה מצטרפים ל"מניין" (אפילה שאלה האחרונים כבר התפללו), ואילו לברכת הזימון בשם ובמלכות ("ברוך אלוקינו שאכלנו משלו") צריכים לא פחות מ**שבעה** אוכלי פת ובשלושה מצטרפים ל"מניין"?

כניסת השבת (ב"ש): 19^{18} **יום נעים ושמח ושבת שלום!**

צאת השבת (ב"ש): 20^{15}

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.

בס"ד

"הדף היומי לתולדותינו"

יום **ה'**, **ט"ז** ב**מנחם אב** תשס"ב (**25** ב**יולי**)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

השיב רבי ישראל בנועם לשואלים: "מהַבְחנה הלכתית זו, ראוי לנו ללמוד מוסר-השכל ביחסים שבין אדם לחברו: עד שאנו דואגים להוסיף יהודי לתפילה, עלינו לדאוג תחילה שעוד יהודי יהיה לו מה לאכול..."

[פרפראות לתורה]

כניסת השבת (ב"ש): 19^{18}

צאת השבת (ב"ש): 20^{15}

יום נעים ושמח ושבת שלום!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.